

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

Kelime Sayısı: 3994

YALNIZLIĞIN KIRIK MAKAMI

Kategori 1

Araştırma Konusu: Kâmil Erdem’in Bir Kırık Segâh adlı yapıtında bulunan “Ahlat Altı”, “Kapalı Havza”, “Menfez” ve “Yük” öykülerinde yalnızlık ve yabancılaşma temaları hangi yazınsal araçlarla alınmıştır?

Mayıs 2026

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ.....	3
II. GELİŞME	5
II.I. Bireyin İç Dünyası Çerçevesinde Yalnızlık ve Yabancılaşma.....	5
II.II. Mekân ve Çevre Çerçevesi Altında Yalnızlık ve Yabancılaşma	10
III. SONUÇ.....	16
IV. KAYNAKÇA.....	19

I. GİRİŞ

İnsan, içerisinde yer aldığı toplumun bir parçası olsa da bazen kendisini bu toplumun dışarısında kalmış hissedebilir. Günlük yaşantıda bu durum hayatın akışı içerisinde fark edilmeden bireyin sosyal çevresiyle kurduğu bağların kopmasına veya zamanla gevşemesine yol açmakta, aynı zamanda bireyin kendi içine dönmesiyle toplumdan kopuşlar meydana gelmektedir. Bu durum yalnızlık duygusunun fiziksel durumlar dışında da ortaya çıktığını da göstermektedir. Bu duygu, bu bağlamda yalnızca fiziksel bir biçimde etki göstermektense, diğer bireyler tarafından anlaşılamama, bulunulan ortama uyum sağlayamama etkilerine de sahiptir. Bu durum, yalnızlık kavramının devamında yabancılaşma kavramının ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Birey yalnızlığı içine atarak yabancılaşmaya başladığında bulunduğu toplum içerisinde ve yaşadığı hayattan soyutlanarak herhangi bir toplumun parçası olmadığını hissetmeye başlamaktadır. Yalnızlık ve yabancılaşma sorunları modern toplum düzenlerinde bulunan bireylerin en çok yaşadığı sorunlar olarak görülmektedir. Bu nedenle yalnızlık ve yabancılaşma sorunları edebi eserlerin önemli bir unsuru haline gelerek birçok eserin ana teması olarak edebiyat dünyasında yer etmiştir. Yazar Kâmil Erdem, eserlerinde bireyin sahip olduğu iç dünyasını, normal gözüken fakat arka planında fazlasıyla sorun barındıran toplumsal yapıları sade ve yoğun bir edebi dil ile ele almaktadır. Tezin ana unsuru olan “Bir Kırık Segâh” yapıtında Kâmil Erdem, karışık ve uzun olay örgülerindense, yapıtlarında karakterlerin iç dünyasını, psikolojik durumunu, toplum içerisindeki diğer bireyler ile olan iletişimini eser içerisinde yer alan farklı öyküler aracılığıyla ele almaktadır. Bu yapılandırma bireylerin yaşadığı yabancılaşma, yalnızlık gibi temaların okuyucuya daha farklı bir anlatım türü sayesinde aktarılmasını amaçlamaktadır. Anlatıcı, bu temaları okuyucuya doğrudan aktarmaktansa zengin dil yapısı, betimlemeler ve bulunan ortam gibi unsurlar ile okuyucunun analizine bağlı olarak aktarmaktadır.

Kâmil Erdem'in "Bir Kırık Segâh" yapıtında bulunan öykülerinde bahsi geçen iki tema bir iş birliği içerisinde ilerlemektedir ve karakterlerin yaşadığı içsel kırgınlık toplumsal etkenler sebebiyle beslenmektedir. Bu sebepten ötürü, yapıtın incelenmesi karakterlerin psikolojik durumu üzerinden değil, bu durumun oluşmasında etkili olan çevresel faktörler, yapısal durumlar üzerinden gerçekleştirilecektir.

Bu bağlamda yalnızlık ve yabancılaşma temaları bireyin kendisini toplum içinde konumlandığı yer ve çevresiyle kurduğu ilişkinin boyutu üzerinden değerlendirilmektedir. Anlatılarda genellikle birey toplum içerisinde anlamlı ve derin bir iletişim, bağ kuramama sebebiyle içerisinde eksiklik yaşamaktadır. Bu bahsi geçen eksiklik zaman ilerledikçe toplum ile arasında olan iletişim kopukluğuna yol açarak yabancılaşma duygusunun yaşanmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle yabancılaşma hayatta yalnızlığın sonucu olarak ortaya çıkan bir duygu olarak etki göstermektedir. Aynı zamanda bu durum bireyin yaşamında kendi varlığını sorgulamasına sebep olmaktadır. Kâmil Erdem'in anlatım biçiminde bu durum bireyin sıradan görünen sorunsuz hayatının aslında öyle olmadığını her bireyin sıkıntıları olduğunu, yalnızlık ve yabancılaşma gibi duyguların etkilerini okurun anlatısına sunmaktadır. Bireylerin içerisinde bu sebeplerden dolayı oluşan huzursuzluk hissi yapıtın temel unsuru olarak yer almaktadır.

Bu tezde "Bir Kırık Segâh" eserinde yer alan "Ahlat Altı", "Kapalı Hava", "Menfez", "Yük" öykülerinde bulunan yalnızlık ve yabancılaşma temaları ve bu temaların yapıt içerisinde belirlenmiş olan öykülerde nasıl ele alındığı işlenecektir. Belirlenmiş olan araştırma sorusunun asıl odağı temaların hangi yazınsal seçimler yardımı ile ele alındığıdır. Bu kapsamda, belirlenmiş olan öykülerde kullanılmış olan anlatım teknikleri, betimlemeler ve yapıt içerisinde bulunan karakterlerin iç dünyalarının yalnızlık, yabancılaşma temalarının nasıl oluştuğu üzerinde durulacaktır. Tezin yazım sürecinde çözümleme kısmı iki kısımdan oluşarak ilk kısımda yalnızlık ve yabancılaşma temaları bireyin iç dünyası üzerinden incelenecek, ikinci kısımda ise temaların mekân ve çevre faktörleri aracılığıyla nasıl yansıtıldığı araştırılacaktır.

II. GELİŞME

II.I. Bireyin İç Dünyası Çerçevesinde Yalnızlık ve Yabancılaşma

Araştırmanın bu bölümünde bireyin iç dünyasında yaşadığı yalnızlık ve yabancılaşma sorunları konu alınacaktır. Karakterlerin düşünceleri, bulundukları duygusal durumlar ve iç dünyalarında yaşadıkları çatışmalar yalnızlık ve yabancılaşma temalarının yapıt içerisindeki oluşumunda büyük bir role sahiptir. Bu bağlamda, Kâmil Erdem'in "Bir Kırık Segâh" adlı yapıtı içerisinde bulunan "Ahlat Altı" ve "Yük" öyküleri üzerinden yalnızlık ve yabancılaşma temaları incelenecektir.

Yapıtta bulunan Ahlat altı öyküsü, taşra atmosferi etrafında bireyin yaşadığı içsel yalnızlığı ve toplum ile kuramadığı derin, mesafeli ilişkiyi okuyucuya aktaran bir öyküdür. Öyküde sessizlik ve zamanın durağanlığı üzerinden bulunan karakterlerin iç dünyalarında hâkim olan sıkışmışlık anlatımı hedeflenmiştir. Ahlat Altı adlı öyküde yalnızlık ve yabancılaşma temaları imgeler ve karakterlerin iç dünyaları aracılığıyla okuyucuya sunulmuştur. Öykünün başlangıcında yer alan "*Balkon kapılarından içeri serin havayla, bir kırık segâh doldu*" (Erdem, 2018, s. 52) ifadesi mekân betimlemesinin yanı sıra karakterlerin kendi iç dünyalarında hakimiyete sahip olan kırılganlık ve huzursuzluk duygularını da yansıtmaktadır. Alıntı içerisinde geçen "*Kırık Segâh*" ifadesi tamamlanmamış hissi yaratarak öyküde olan karakterlerin ruh halini yansıtmaktadır. Öykü içerisindeki karakterlerin kendilerini bulundukları toplumsal çevreden soyutlanmış hissetmeleri doğa imgeleri üzerinden aktarılmıştır. Öyküde geçen "Ben onun kadar yüksekte, uzakta olamıyordum, gitsem gitsem, demiryolunun istasyona varmadan kıvrıldığı tepenin ardındaki çalılığa gidiyordum..." (s. 53) ifadesi, bireylerin fiziksel ve psikolojik bağlamda erişemediği bir mesafeyi simgelemektedir. Bulunan bu mesafe karakterlerin toplum ve çevresi arasında bulunan mesafeyi simgelerken, yabancılaşma temasını okuyucuya yansıtmaktadır ve bireylerin bulunduğu toplumun bir parçası olmadığı da aktarılmaktadır.

Yalnızlık teması, öykü süresince karakterlerin sessizlikleri üzerinden derinleştirilmiştir. “Susmaları, kalmaları, kendime konuşmaları derlerdi bana.” (s. 57) İfadesi, karakterlerin bulunduğu çevre içerisinde anlaşılmadığını ve kendi iç dünyalarına hapsedildiklerini simgelemektedir. Bu durum, bireyin kendini ifade edememesi sebebiyle ortaya çıkan psikolojik bir durum olduğunu göstermektedir. Karakterlerin çevresiyle kurmuş olduğu bu kopuk iletişim yabancılaşma temasının toplumsal boyutunu okuyucuya sunmaktadır. “Ahlat Altı” öyküsünde içsel yabancılaşma durumu karakterlerin öykü içerisinde olan mekanlar ile kurmuş olduğu ilişkiliyle daha da belirgin bir hale gelmiştir. Öyküde geçen “İçimi bastırır, sindirir, bir köşeye itilmiş gibi olurum” (s. 62) ifadesi karakterlerin kendilerini toplum içerisinde ve hayatlarında dışlanmış bir konumda hissettiklerini göstermektedir. Bu ifade aynı zamanda bireylerin kendi yaşantılarında merkez konumunda değil, hatta makam dışında konumlandırıldığını yansıtmaktadır. Böylece yalnızlık ve yabancılaşma temaları bireylerin iç dünyasında süreklilik gösteren bir durum olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda incelendiğinde “Ahlat Altı” öyküsünde yazar-anlatıcı, yalnızlık ve yabancılaşma temalarını imgeler, iç konuşmalar ve sembolik anlatımlar ile okuyucunun analizine sunulmaktadır. Kâmil Erdem’in kullanmış olduğu bu yazınsal seçimler karakterlerin iç dünyasında yaşanmakta olan durumların anlamlandırılmasını hedefleyen bir anlatı sunmuştur.

Yapıtta bulunan Yük öyküsü ise bireyin hayatında bulunan sorumlulukların yoğunluğu, deneyimleri ve taşımakla yükümlü olduğu psikolojik ağırlık üzerinden yabancılaşma anlatılmaktadır. Öykü içerisinde yalnızlık teması, paylaşılamayan ve hafiflemesi sisteme bağlı olan bir durum olarak yer almaktadır. “Bir Kırık Segâh” yapıtında bulunan “Yük” adlı öyküde ise yalnızlık ve yabancılaşma temaları bireyin taşımakta olduğu bir yük metaforu aracılığıyla işlenmektedir. Öykü içerisinde “yük” kavramı fiziksel bir nesne olarak değil, bireyin hayat ile, sorumluluklarla ve kendi ile ilgili yaşadığı sorunların bir simgesidir. Bu kapsamda Kâmil

Erdem, karakterlerin yaşadığı yabancılaşma hissini bir kabulleniş ve içe dönüklük çerçevesi altında ele almaktadır.

Öyküde yer alan “Kimseye sorumluluk yüklemeyen sözcükler, kimseyi kapsamayan, içine almayan sözcükler alınıp veriliyordu.” (s. 122) İfadesi bireyin taşımakla yükümlü olduğu yükün çevresindeki insanlar tarafından fark edilmediğini doğrudan okuyucuya aktarmaktadır. Bu ifadede yalnızlık teması, yaşadığı psikolojik yükün kimse tarafından fark edilmemesinin ağırlığını vurgulamaktadır. Bireyin taşımakta olduğu yük, toplumla kurulan ilişkinin mesafeli olmasına neden olduğunu simgelemektedir. Bu durum yabancılaşma temasının gün yüzüne çıkmasına sebep olarak toplumsal boyutta bir anlatımı konu almaktadır. Öyküde bulunan yük metaforu aynı zamanda karakterin iç dünyasında yaşamakta olduğu sorunları belirleyici bir unsur olmuştur. “Kaçtığın her yer, kuşatılmış olurdu.” (s. 123) İfadesi bireyin içerisinde bulunduğu durumun kaçınılmazlığını vurgulamaktadır. Bahsi geçen sıkışmışlık durumu yabancılaşmanın yalnızca dış dünyadan kopuş değil, bireyin kendi psikolojik durumunu etkileyecek bir süreç olduğu vurgulanmak istenmektedir. Birey, taşımakla zorunlu olduğu yükü taşıma sürecinde kendi yaşantısından kopmaktadır. Ek olarak öyküde bulunan yalnızlık teması bireyin taşıdığı yükü kimseyle paylaşamaması üzerinden anlatılmaktadır. “Çantamdaki kara, karton kaplı ağır yükümle uzaklaşıyordum.” (s. 122) İfadesi karakterlerin iç dünyasında boy gösteren sorunların dış dünyaya aktarılamadığını, iletişimin sahip olduğu tıkanıklığı simgelemektedir. Bu durum, bireyin kendini rahat bir biçimde ifade edememesi sebebiyle de yalnızlık duygusunun oluştuğunu göstermektedir. Bireyin sahip olduğu sessizliği onun toplum içerisinde yer almasına rağmen görünmez bir varlık olarak görülmesine sebep olmuştur.

Öykünün yapısında kullanılmakta olan dilin sadeliği ve durağan olması yabancılaşma temasını destekleyici bir unsurdur. Anlatıcı, yoğun ve derin metaforlar kullanmakla beraber anlatımını karmaşık bir yapıda kaleme almamıştır. Yapıtta cümleler genellikle kısa yapıda yazılmış, doğrudan aktarılmıştır. Yapıtta söylenemeyen fikirler, düşünceler söylenen şeylerden

daha derin bir anlama sahiptir. Bu anlamı fark edecek kesim ise okurdur. Spesifik olarak monologların zaman zaman yarım bırakılması veya tamamlanmamış etkisi yaratması, bireyin düşünsel yapısının bölünmüş, parçalanmış olduğunu yansıtmaktadır. Bu sayede yalnızlık teması dilsel düzeyde de etki göstermiştir. Okuyucu, yarım kalan ifadelerle karşılaşmanın ardından bu durumu kendi düşünsel boyutunda tamamlaması gerekmektedir. Bu durum yabancılaşma temasını da yapısal bir deneyim haline dönüştürmüştür. Böylece “Yük” öyküsünde yalnızlık ve yabancılaşma temaları bireyin taşıdığı sorumluluklar ve bu sorumlulukları kabul etmek zorunda olması gerçeği ile okuyucuya sunulmuştur.

Ahlat Altı ve Yük öyküleri karşılaştırıldığında yabancılaşma ve yalnızlık temaları öykülerde farklı biçimlerde okuyucuya aktarılmıştır. Ahlat Altı öyküsünde bahsi geçen temalar çoğunlukla duygusal sorunlar ve tamamlanmamış olma hissi üzerinden işlenirken Yük öyküsünde bahsi geçen temalar daha somut durumlarla ele alınmıştır. Aynı zamanda Yük öyküsünde bulunan metaforlar da temaların yansıtılmasında etkili olmuştur. “Bir Kırık Segâh” öyküsünde duygusal kırılma ön plana çıkarılırken, Yük öyküsünde sorumluluklar ve vazgeçememe durumu belirleyici rol oynamıştır. Bu durum Kâmil Erdem’in yalnızlık ve yabancılaşma temalarını çok boyutlu bir biçimde ele aldığını göstermektedir. Ahlat Altı öyküsünde karakterler çevresine karşı mesafeli biçimde yaklaşırken Yük öyküsünde karakterler taşımakla yükümlü olduğu manevi yükün ağırlığı altında ezilmektedir. Kullanılmış olan bu iki farklı anlatım biçimi yalnızlık ve yabancılaşma temalarının duygusal ve varoluşsal bağlamda anlamları olduğunu okuyucuya aktarmayı hedeflemektedir. Bu sayede Kâmil Erdem karakterlerin duygusal boyutunu yalnızca bir duygu üzerinden anlatmak yerine farklı katmanlar ekleyerek daha derin bir biçimde görünür kılmıştır. Bu sayede iç dünyanın çözümlenmesi, yapıt genelinde bahsi geçen temaların farklı ruhsal bütünlüklerle tekrar eden bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ele alınmış olan iki öyküde de karakterler kendi iç dünyaları, zihinsel sınırlamaları üzerinden sorunlar yaşayarak, yabancılaşmaktadır.

Karakterlerin iç dünyalarında yaşadıkları sorunlardan bir tanesi de hissettikleri, yaşadıkları duyguları adlandıramamalarıdır. Öyküler içerisinde veya yapıt genelinde bu durum karakterler tarafından açık bir şekilde belirtilmez fakat duraksamalar, içsel çözümlemeler bu durumu açıkça belirtmektedir. Bu yaklaşım, okuru yaşanan duyguların bir parçası haline getirmektedir. Karakterlerin yaşadıkları duyguları tanımlayamaması okurun bu tamamlanamamış durumu tamamlamasını gerektirmektedir. Bu sayede anlatım biçimi yabancılaşma ve yalnızlık temalarını deneyimler üzerinden kurmaktadır. Özellikle yapıt içerisinde karakterlerin iç dünyalarında yaşadıkları gerilimler açık çatışmaya dönüşmeyerek hâkim olan huzursuzluğu görünür kılmaktadır. Çatışma birey tarafından bastırılmış, üzeri kapatılmıştır. Bu durum, karakterlerin iç dünyalarına karşı bir mesafe koyduğunu temsil etmektedir. Dolayısıyla yabancılaşma yalnızlık temaları, karakterlerin iç düzenlerini koruyamaması, sahip çıkamaması olarak yapıt içerisinde anlam kazanmaktadır. Bu yönüyle beraber Kâmil Erdem, karakterlerin yaşadıkları duygusal kırılmaları belli bir olay dizisi üzerinden okura sunmak yerine içsel dağılma üzerinden kaleme almıştır.

Bu noktada yazar-anlatıcının kullanmış olduğu yazınsal araçlar temaların aktarımında ön planda yer almaktadır. İç monolog tekniğinin kullanılması tam anlamıyla çözümlenmemiş bir düşünce yapısı sunması, karakterlerin zihinsel bölünmüşlüğüne görünür hale getirmektedir. Cümlelerin yarım bırakılması da yalnızlığın, tamamlanamama hissini okuyucuya net bir biçimde hissettirmektedir. Kâmil Erdem tarafından kullanılmış olan bu teknik, karakterlerin düşünsel olarak dağılmış bir biçimde olduğu hissini pekiştirmektedir. Bu durum ile Kâmil Erdem'in yapıt içerisinde kullanmış olduğu metaforlar da ana temaların aktarımında rol sahibi olmuşlardır. Seçilen öykülerin temsil ettiği kavramlar olan “kırık segâh” ve “yük” kavramları öykülerdeki duyguların doğrudan aktarılması yerine simgelerin kullanılması yardımıyla yansıtılmasına vesile olmuştur. Yazınsal tercihlerden bir diğer yazınsal tercih ise sessizlikler ve söylenemeyenlerdir. Bu kullanılmış olan bilinçli azaltma, karakterlerin iletişim kuramamasını

biçimsel bir düzleme taşımaktadır. Okuyucu, bırakılmış olan boşlukları doldurmak zorunda kaldığı için, yapıyla iç içe olma boyutuna gelmektedir. Bu durumla beraber birey ve toplum arasında ola mesafe daha görünür kılınmaktadır. Bulunan karşıtlık durumu yalnızlık ve yabancılaşma temalarının aktarımının güçlenmesini sağlamaktadır.

Dolayısıyla Yük ve Ahlat Altı öykülerinde yabancılaşma ve yalnızlık duyguları, anlatım biçimi, metaforların kullanımı ve iç monologlar yardımıyla inşa edilmiştir. Yapıtta etki gösteren bu durum, Kâmil Erdem'in bahsi geçen temaları dil ve anlatı yapısı bağlamında ele alması yapıtın estetik bir bütünlük kazanmasına yol açmıştır.

II.II. Mekân ve Çevre Çerçevesi Altında Yalnızlık ve Yabancılaşma

Bu bölümde, yalnızlık ve yabancılaşma temaları bireyin iç dünyası üzerinden işlenmekten ziyade mekân ve çevre kapsamında ele alınacaktır. İnsanın yaşadığı çevre, bulunduğu fiziksel ortam, toplumsal yapı yalnızlık ve yabancılaşma duyguları için etkili bir role sahiptir. Özellikle bireyin kendisini huzurlu hissetmediği veya bir yabancı gibi hissettiği mekanlar bu duyguları daha belirgin kılmaktadır. Bu kapsamda yapıt içerisinde yer alan “Kapalı Havza”, “Menfez” öykülerinde bulunan mekân ve çevresel faktörler aracılığıyla yabancılaşma ve yalnızlık kavramlarının yapıt içerisinde tarafından nasıl anlatıldığı incelenecektir.

Yapıt içerisinde mekânın simgesi olan “Kapalı Hava” öyküsü, yeraltının sahip olduğu kapalı olma durumu ile bireyin bulunan sistem içerisindeki sıkışmışlığını konu alan bir öyküdür. Döngüsel zaman biçimi, kapana sıkıştırılmış alan hissiyatı, yalnızlığın yapıt içerisindeki yapısal boyutunun simgesidir. “Kapalı Hava” öyküsünde “kapalı” kavramı karakterlerin dış dünya ile arasında olan bağın kopması anlamına gelmektedir. “Havza” kavramı ise yapıtta toplanmayı ve birikmeyi simgelemektedir. Öykü içerisinde bulunan “Ardından yağmur şiddetlenmişti, çamurlu sular çukurları doldurmaya başlamıştı.” (s. 20) ifadesi öyküye de ismini vermiş olan “kapalı” kavramının bir imgesidir. Bu ifadede aynı zamanda bireylerin içerisinde bulunan

duyguların dışarıya vurulamamasını temsil etmektedir. İfadede bulunan “su” ifadesi duyguları temsil etmektedir. Suyun akamadığında ağırlaşması karakterler için de duyguların onlar için ağırlaşması anlamına gelerek yabancılaşma duygusunu tetiklemektedir. Bu nedenle mekânın sahip olduğu kapalı yapısı, karakterlerin iç dünyasına da yansımaktadır. Dışarıya aktarılamayan duygular zamanla karakterlerin içerisinde birikerek artık taşınamaz hale gelir ve öyküde bulunan kapalı yapı öyküde bulunan yalnızlık temasının bir yansıması olarak işlev görmektedir. Öyküde geçen “Kimseyi anlamamak üstüne inşa etmişlerdi hayatlarını çünkü, ütüne üstlük, herkesin kendilerini hem de hemencecik anlamalarını şart koşuyorlardı.” (s. 21) İfadesi, toplum içerisinde bireylerin yalnızca yüzeysel bir yakınlığa sahip olduğunu açıklamaktadır. İfade içerisinde “tanımak” ve “bilmek” kavramlarının farkının anlatımı amaçlanmaktadır. Bu fark; tanımak toplum içerisinde bir yakınlığın olmaması, fakat bilmek ise gerçek ve anlamlı bir ilişkinin olması anlamına gelmektedir. Yazar-anlatıcı, bu ayrım yardımıyla bireyin ne sebepten ötürü yalnızlık duygusunu yaşayacağını aktarmayı hedeflemektedir. Bu durum sayesinde yalnızlığın yalnızca tek kalmaktan ibaret olmadığı da Kâmil Erdem tarafından okuyucuya aktarılmıştır. Yani yabancılaşma, bireyin toplum içerisinde dışlanmasının yanında toplumdaki bireylerin toplum tarafından görülmemesi sebebiyle de ortaya çıkabilmektedir.

Bu anlatıda dikkat çeken bir diğer unsur ise yabancılaşmanın toplumsal düzende en önemli şey olan dilin kullanımı, işlevidir. Fakat öykü içerisinde görüldüğü gibi toplumsal düzende dil işlevini yitirerek yabancılaşmanın tanımak ve bilmek arasında bulunan uçurum benzeri fark, tanımanın sahip olduğu yüzeysellik ve bilmenin sahip olduğu derin bağ kurma sebebiyle oluşmaktadır. Toplumdaki herkes birbiri ile ilgili bir bilgiye sahiptir fakat bu bilgiler derin bir ilişkiye evrilemez ve birey bu durumdan ötürü kendisini yalnız hisseder. Bu düzen bireyin toplum içinde gözüken fakat “yok” hükmünde konumlanmasına sebep vermektedir. Yalnızlığın toplumsal boyutu bu noktada derinleşerek kopuş durumu gerçekleşir.

Öyküde bulunan bir diğer önemli nokta ise mekânın içerisinden çıkılmayan bir döngü olduğu ve bunun bir kader olduğu görülmektedir. “Aramızdan biri eksildi.” (s. 20) İfadesi fiziksel olarak geri dönmenin yanında bireyin zihinsel bir boyutta bahsi geçen durum içerisinden çıkamadığı simgelenmektedir. Birey bulunduğu çevrenin toplumsal normlarından kurtulamamaktadır ve toplum içerisindeki ilişkilerin yüzeysel olması sebebiyle “alışılmış yalnızlık” çıkışa kapalı duruma gelmektedir. Bu durum yabancılaşmayı daha derin ve karmaşık hale getirmektedir. Çünkü Kâmil Erdem’e göre yalnızlık yalnızca “bulunduğu yere ait olmamak” gibi basit bir durum değildir. Bu durumda mekân, bireyin sahip olduğu iradesini sınırlayıcı bir etken görevi görmektedir. Birey, çevrenin belirlediği kurallara göre hareket eden biri olarak toplumda yer edinir. Kâmil Erdem’in mekânı detaylı betimlemelerle yapılandırması, yapıt içerisinde temanın simgelenmesini zenginleştirmektedir. Betimleme yazınsal seçimi yalnızca görsellik simgelemek yerine, öykünün ilerleyişini yavaşlatarak okuyucuya zamanın ilerleyişi ve durumun vahimliğini derin bir şekilde hissettirmektedir. Zamanın yavaşlaması yabancılaşma temasına yapıt içerisinde bir süreklilik katarak değişim ihtimalinin olmadığını vurgulamaktadır. Bu sebeple yabancılaşma “Kapalı Hava” öyküsünde mekanla birlikte süreklilik gösteren bir duygudur.

Yapıt içerisinde bulunan mekânın bir diğer temsilcisi olan Menfez öyküsü, geçiş alanı metaforu bağlamında bireyin sıkışıklığını simgelemektedir. Geçiş alanından çıkış ihtimalinin var gibi gözükmesi fakat öyle bir ihtimalin bulunmaması aidiyet sorununu ve yabancılaşmayı gün yüzüne çıkaran bir öykü olarak okurun karşısına çıkmaktadır. “Menfez” öyküsünde ise mekân Kapalı Havza öyküsünde olduğu gibi çıkışsız bir durumda değildir. Ancak mekânın sahip olduğu çıkış imkânı tamamen bir özgürlük anlamına da gelmemektedir. Menfez kavramı, iki mekân veya alan arasında geçiş sağlayan bir noktadır. Öyküde bulunan “Zaten metro istasyonundan, o dört kat yerin altından, o uğultulardan, o esrarengiz, durmadan durmadan hangi estiği belli olmayan hava akımından...” (s. 8-9) İfadesi mekânın yalnızca fiziksel bir

boyutta olmadığını, algısal bir değişimin de söz konusu olduğu görülebilmektedir. Bu ifadede karakter bulunduğu mekândan dışarıyı gözlemleyebilmektedir fakat bu dünyaya erişim sağlayamamaktadır. Bu dünyaya erişim sağlayabileceğini düşünmesi fakat bu dünyaya erişememesi aidiyet duygusunu hissedememesine sebep vermektedir. Bu durum menfezin ümit vermesi fakat bir sonuca vardırnamamasını simgelemektedir.

Öyküde geçen “Hazret-i Yusuf’un atıldığı kuyu. Kimse atmadı tabii beni. Kendi isteğimle her gün iniyorum.” (s. 9) İfadesi menfezin simgelenmesini daha açıklayıcı bir şekilde gözler önüne sermiştir. Verilmiş olan bu ifade karakterin iki dünya arasında sıkışmış bir durumda olduğunu okuyucuya aktarmayı hedeflemiştir. Birey hem bulunduğu çevreye ait hissetmez hem de dışarıya geçememektedir. Bu durumun sebep olduğu arada kalmışlık hissi yabancılaşma temasının öyküde bulunan mekânsal simgelenmesidir. Yabancılaşma bu durumda yalnızca çevre içerisinden soyutlanma değil, aidiyet duygusunun var olmamasından kaynaklanmaktadır.

Menfez kavramı aynı zamanda nefes ve hava kavramlarıyla da ilgilidir. Ancak “Bir Kırık Segâh” yapıtında Menfez öyküsünde hava ve nefes kavramları rahatlatıcı bir anlama gelmemektedir. Aksine, daraltıcı bir unsur olarak yapıt içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Öyküde geçen “Şimdi her gün on altı saatim geçiyor kuyuda.” (s. 9) İfadesi, karakterlerin yaşamakta olduğu psikolojik sıkışmışlığını temsil etmektedir. Havanın ağır olması durumu, bireyin bulunduğu ortamın onu rahatlatacak bir durumda değil de baskı kuracak bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda mekân karakterlerin iç dünyasında yaşamakta olduğu sıkışıklıkların yansımasıdır. Menfez kavramının sahip olduğu dar yapı, karakterlerin düşünsel yetilerini sınırlamaktadır. Menfez kavramı bir geçiş alanı anlamına gelse de özgürlüğü yansıtmayan bu yapı, karakterlerin umut ve umutsuzluk arasında sıkışıp kalmasına, asla kesin bir duygu besleyememesine neden olmuştur. Karakterlerin artık neye inanması gerektiğini

bilmemesi, yalnızlığı daha karmaşık ve derin hissedilen bir duygu haline getirmiştir. Bu durumda, yalnızlık öyküde ilişki kuramama durumu olarak okuyucunun karşısına çıkmaktadır.

Menfez öyküsünde bulunan arada kalma duygusu, varoluşsal bir aidiyet sorununa vesile olmuştur. Karakterlerin, hiçbir yere ait olamaması, kimlik inşasında yaşanan sorunları, kırılmaları simgelemektedir. Bu durumda yabancılaşma teması, bireyin kendi varlığına yabancılaşmasını göstermektedir. Mekânın kalıcı, sabit olmaması bireylerin benlik düşüncesini eksik hissetmesine sebep olmaktadır. Bu sebeplerden ötürü, birey kendi kimliğini belirleyememek ile belirsizlik hissinin artmasına neden olmuştur. Böylece yalnızlık duygusu bir boşluk hissine evrilmiştir. Yazar, bahsi geçen belirsizlik hissine kesin yanıtlar vermeyerek bu hissi okuyucuya daha net bir şekilde hissettirmiştir. Öyküde de görüldüğü gibi karakterler net bir sonuca ulaşamamıştır. Menfez 'deki bahsi geçen geçiş alanı, bireyin karar mekanizmasının sembolize edilmiş biçimidir. Bu durum karşısında bireyin yalnızca gözlem yapabilmesi, bireyin etkisizliğini simgelemektedir. Farkında olma durumu ve bu durum karşısında hiçbir şey yapamamak, yalnızlığı yapıt içerisinde daha karmaşık, anlaşılması zor bir hale getirmiştir. Yani bakıldığında bu durumda yalnızlık, eyleme geçememenin yarattığı sıkışmışlık hissine karşılık gelmektedir.

Menfez öyküsünde yabancılaşma ve yalnızlık temalarını belirginleştiren asıl unsur geçiş noktası metaforunun anlatıdaki perspektifte nasıl kurulmuş olduğudur. Öyküde bu metafor, okuyucuyu o alandan dışarı çıkarmak yerine, dar bakış açısına sabitleyerek algı yaratmayı hedeflemektedir. Menfezden dışarıya yalnızca “bakılabilmesi” fakat dışarıya çıkılamaması mekânı bilinçaltında bir sınır olarak okura aktarmaktadır. Bu durumda yabancılaşma ve yalnızlık, bireyin dış dünyayla arasında olan iletişimin kesilmesini yansıtmaktadır. Çünkü anlatıda karakterler bakan ve izleyen konumuna yerleştirilmiştir. Aslında öyküde içeride olmak, dışarıda olamamak anlamına karşılık gelmektedir. Fakat karakterlerin menfezde ait hissedememesi bireyleri ikinci ve bir diğer boşluğa sürükleyerek yabancılaşma duygusunun

tetiklenmesine yol açmaktadır. Bu boşluğa itilme durumu, aynı zamanda kimlik gibi hayatın temelini oluşturan unsurların oluşamamasına yol açmaktadır. Bu sebepten ötürü Menfez, karar verme yetilerinin sınırlandırıldığı ve dahil olma durumunu engelleyen bir anlatı olarak okurun karşısına çıkmaktadır.

Kapalı Hava ve Menfez öyküleri karşılaştırıldığında Menfez öyküsünde bulunan yabancılaşma daha akışkan bir şekilde sergilenirken Kapalı Havza öyküsünde durum bu şekilde değildir. Kapalı Hava öyküsünde birey sistemin içerisine hapsolmuş durumdayken, Menfez öyküsünde karakterler iki alan arasındaki geçiş içerisinde sıkışmışlardır. Fakat farklı yönlerle yalnızlık ve yabancılaşma temaları aktarılmış olsa da sonuç aynı yere varmaktadır. Birey, kendisini asla bulunduğu çevreye ait hissetmemektedir. Kâmil Erdem menfez kavramı aracılığıyla karakterlerin gerçekleşecek gibi görünüp, gerçekleşmeyen özgürlük hayallerini temsil etmeyi amaçlamaktadır.

Kâmil Erdem'in iki mekân üzerinden karşıtlık kurması okuyucunun konumunu belirleyici kılan bir unsurdur. Kâmil Erdem, karakterleri gözlemleyen, sahip oldukları sınırları görünür kılan bir konuma sahiptir. Bu konum yazar-anlatıcının karakterlerin yaşadığı durumları okura daha detaylı, metaforik yazınsal seçimlerle aktarabilme özelliğine sahip olmuştur. Aynı zamanda okuyucu, karakterlerin yaşamakta olduğu çıkmazlığı anlatı üzerinden analiz etmesine yol açmaktadır. Böylece bahsi geçen temalar okurun farkına vardığı yapısal bir anlatı üzerinden aktarılmış olmaktadır.

Menfez kavramının aynı zamanda temsil ettiği dar geçiş alanı imgesi, karakterlerin hayatlarında sahip oldukları sınırlı seçenekleri simgelemektedir. Öykü içerisinde bulunan mekânın taşıdığı karanlık ve dar yapı, bireyin iç dünyasında hâkim olan sıkışmışlık ve duygusal çıkmazı somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde Kapalı Hava ve Menfez öykülerinde mekân, yabancılaşma ve yalnızlık temalarının somut yansıması olarak görev almaktadır. Öykülerde bulunan kapalı yapı, dar yapılar ve döngüsel zaman kavramları bireyin

yaşadığı psikolojik sıkışmayı destekleyen, yansıtılmasını kolaylaştıran durumlar olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Bu sayede soyut olan psikolojik durumlar gerçekliğe dönüştürülerek fiziksel boyuta evrilmiştir. Kâmil Erdem'in mekânı yapılandırması, bireyin içinde bulunduğu düzenin oluşturduğu bir sonuç olarak tanımlamaktadır. Bu sebepten dolayı yalnızlık bireysel bir duygunun yanı sıra, toplumsal yapının insan üzerinde bıraktığı etki olarak da yorumlanabilmektedir. Yapıtın geneline bakıldığında yalnızlık ve yabancılaşma temalarının süreklilik göstermesi, içerisinden çıkılması imkânsız bir kaderin vurgulanmasını sağlamıştır.

Bu kapsamda mekân, Menfez ve Kapalı Hava öykülerinde anlatının yönünü belirleyen bir unsur olarak görev almıştır. Kapalı Hava'da kapana sıkışma, Menfez 'deki arada kalma durumu, öykülerdeki karakterlerin dünyayı algılama biçimlerini şekillendirmektedir. Fiziksel sınırlar düşünsel sınırları belirleyici bir faktör olarak yer almaktadır. Bu nedenle tezin üçüncü bölümünde yer alan öyküler dış etkenlerin bireyin iç dünyasını nasıl belirlediğini gösteren anlatım araçlarıyla okuyucuya aktarılmıştır. Böylece mekân, bireyin duygularının nasıl şekil aldığını ele alan bir role sahip olarak değerlendirilmiştir.

III. SONUÇ

Bu araştırmada, Kâmil Erdem'in "Bir Kırık Segâh" adlı yapıtında yer alan "Ahlat Altı", "Menfez", "Yük", "Kapalı Hava" öyküleri üzerinden yalnızlık ve yabancılaşma temaları işlenmiştir. Araştırma süresince yalnızlık ve yabancılaşma temalarının yalnızca bireyin iç dünyası ile sınırlı kalmayarak, aynı anda bireyin bulunduğu toplum ve mekân, yani çevresel faktörlerin de etkili olduğu görülmektedir. Yapıt içerisinde yer alan karakterlerin yaşadığı içsel çatışmalar, çevre ile kurulan mesafeli ilişkiler yalnızlık ve yabancılaşma duygularının oluşumuna büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Bu durum, yalnızlık ve yabancılaşma temalarının eserde geçici bir durum olmadığının, bireyin toplum ve çevre içerisinde kurmuş olduğu ilişkilerin sonucunda ve süresince ortaya çıkan bir süreç olduğunu göstermektedir.

Eserde Kâmil Erdem karakterlerin iç dünyalarını temel aldığı bir anlatım dili tercih ederek yabancılaşma ve yalnızlık temalarını okuyucuya doğrudan aktarmayarak, okuyucunun analiz yapmasını amaçlamaktadır. Yazarın kullanmış olduğu bu yazınsal tercih, okuyucunun pasif olmasını engelleyerek çözümleyici bir konuma gelmesini sağlamıştır. Yapıt içerisinde kullanılan betimlemeler, yazınsal seçimler ve anlatım teknikleri yapıt içerisinde aktarılacak istenen mesajların ve hissettirilmek istenen temaların daha net bir şekilde ele alınmış olmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda bireyin iç dünyası ile bulunduğu mekân arasında bulunan ilişki bu duyguları daha derin hale getiren unsurlardır. Bu durumda mekân, karakterlerin kendi iç dünyalarında yaşadıkları kopukluğu somutlaştırarak betimleyici bir unsur haline getirmiştir.

Seçilmiş olan öyküler incelendiğinde yalnızlık ve yabancılaşma temalarının iç çözümleme, betimlemeler ve mekân kullanımı gibi yazınsal tercihler yardımıyla ele alındığı söylenebilmektedir. Yazar-anlatıcı, eserde bulunan karakterlerin duygu durumlarını doğrudan okuyucunun gözleri önüne sermek yerine anlatım dili, biçimi ve çevresel faktörler aracılığıyla okuyucuya aktararak okuyucunun yorumlamasına bırakmıştır. Tercih edilmiş olan bu yazınsal tercihler işlenen temaların daha derin ve kapsamlı bir biçimde görünür kılınmasında büyük pay sahibi olmuştur.

Sonuç olarak, incelenmiş olan öykülerde yalnızlık ve yabancılaşma temalarının karakterlerin iç dünyası ve çevresel faktörler aracılığıyla ele alındığı görülmektedir. Bu temaların anlatımında Kâmil Erdem'in yapmış olduğu yazınsal seçimler sayesinde okuyucuya aktarılacak istenen bu temalar daha güçlü bir biçimde yansıtılmış, zengin bir dil yardımıyla desteklenmiştir. Yapıt içerisinde olan bu durum karakterlerin psikolojik durumunu ve bulunduğu toplumsal ortamı okuyucunun analizine bırakarak derin bir anlatı sunmuştur. Bu yönüyle “Bir Kırık Segâh” yapıtı, yabancılaşma ve yalnızlık temalarını bireysel boyut çerçevesinin dışına çıkararak bireylerin toplumda bulunduğu konum ve ilişkilerine dair eleştirel bir bakış açısı sunmuştur.

Eserin farklı öykülerden oluşması, temanın aktarımında etkili bir tercih olmuştur. Her öyküde farklı mekanlar, farklı karakterler yer alsa da genel olarak yapıt içerisinde aktarılmak istenen tema, mesaj aynı kalmıştır. Bu durum, yabancılaşma ve yalnızlığın sistematik bir sorun olduğunu vurgulamaktadır. Öykülerin birbirine bağlı olmaması ortada sistematik bir durum olduğunu göstermektedir. Bu sayede okuyucu, her öyküde farklı karakterler ile karşılaşsa bile benzer bir içsel sorun, duygusal bir boşlukla karşı karşıya gelmektedir. Yazar, tek bir karakter üzerine yoğunlaşmak yerine farklı karakterler üzerinden tekrara dayalı bir anlatım tercih etmiştir. Bu durum da okurda mekân ve kişiler farklı bile olsa aynı sorunların boy gösterebileceğini vurgulamıştır.

Bu bağlamda “Bir Kırık Segâh” eseri, yabancılaşma ve yalnızlık temalarını kaçınılmaz bir varoluş kaderi olarak konumlandırmıştır. Yapıtta bulunan öykülerde kesin bir sonuç veya çözüm önerilmemesi temaların eserde süreklilik göstermesini pekiştirmektedir. Bu durum yabancılaşma ve yalnızlık temalarının toplumda bulunan yapısal düzenin sonucu olduğunu vurgulamaktadır. Sonuç olarak “Bir Kırık Segâh” eseri, yalnızlık ve yabancılaşma temalarını okura doğrudan aktarmayarak okurun analizine bırakmış, yapmış olduğu yazınsal tercihler ile toplumsal sorunların kişi üzerinde yaratabileceği etkileri vurgulamıştır. Bu zengin yönleriyle yapıt, edebiyat dünyasında önemli bir yere sahip olmuştur.

IV. KAYNAKÇA

Erdem, K. (2018). *Bir Kırık Segah*. İstanbul: Sel Yayıncılık.